

Nd.

530. Frumvarp til laga

[210. mál]

um breyting á lögum nr. 90 7. október 1965, um tekjuskatt og eignarskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

5. grein laganna orðist svo:

Tekjuskatt og eignarskatt greiða þessi félög og stofnanir:

- A. Hlutfélög, samlagshlutfélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð. Undanþegin eru þó þau félög, sem verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði samkvæmt samþykktum þeirra.
- B. Gagnkvæm váttryggingar- og ábyrgðarfélög, kaupfélög og önnur samvinnufélög.
- C. Samlög, sem hafa það að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsmanna sinna. Þó skulu þau eigi greiða skatt af þeim tekjum, sem skipt er á milli félagsmanna í samræmi við hlutdeild þeirra í afurðasölu eða afurðavinnslu samlagsins og skattlagðar skulu hjá þeim.
- D. Sjóðir, félög og stofnanir, sem ekki eru sérstaklega undanþegnir skatti, sbr. 6. gr., og svo dánarhú og þrotabú.

Á sameignarfélög með ótakmarkaðri ábyrgð eins eða fleiri félagsmanna skal ekki lagður skattur. Eignum og tekjum slíkra félaga skal skipt milli eigenda í samræmi við félagssamning þeirra og þær skattlagðar með öðrum eignum og tekjum þeirra.

Félög og stofnanir, sem um ræðir í 1. mgr. A—D hér að framan, og ekki eiga heimili hér á landi, en hafa hér tekjur af eignum eða atvinnu sams konar og um ræðir í 2. gr., skulu greiða skatt í ríkissjóð af tekjum þessum sem önnur félög.

2. gr.

D-liður 1. mgr. 7. gr. laganna orðist svo:

Vextir eða arður af skuldabréfum, hlutabréfum, sbr. þó B-lið 12. gr., og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum, svo og vextir af útistandandi skuldum og öðrum fjárkröfum, af sparisjóðsinnlögum og sérhverri annarri arðberandi innstæðu, þó ekki vextir af skattfrjálsri innstæðu, sbr. 21. gr.

Til arðs af hlutabréfum telst, auk venjulegrar arðgreiðslu, sérhver afhending verðmæta til hluthafa, er telja verður sem tekjur af hlutaeign þeirra í félaginu. Til arðs telst þó ekki úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem ekki hefur í för með sér breytta eignarhlutdeild hluthafa í hlutfélagi og telst því heldur ekki til skattskyldra tekna hluthafans. Jöfnunarhlutabréf má eigi gefa út frekar en nemur bókfærðri hreinni eign hlutfélagsins og teljast þá eigin hlutabréf eigi til eigna. Arður af eigin hlutabréfum hlutfélags telst hvorki til tekna né gjalda hjá því.

Til arðs af verðbréfum, svo sem skuldabréfum og víxlum, teljast afföll af slíkum bréfum, og skulu afföllin talin til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir árafjölda afborgunartímans, ef afborgunartíminn er skemmri en fimm ár, en ef afborgunartíminn er fimm ár eða lengri, skulu afföllin talin til tekna með jöfnum fjárhæðum í fimm ár.

3. gr.

E-liður 1. mgr. 7. gr. laganna orðist svo:

Ágóði af sölu lausafjár, þar með talin skip og loftför, og svo sölu verðmæta samkvæmt 4. og 5. tl. A-liðs 15. gr., enda falli salan ekki undir atvinnurekstur skattþegns, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári, hafi skattþegn átt hina seldu eign skemur en tvö ár. Hafi skattþegn átt hina seldu eign í tvö ár, en skemur en fjögur ár, skal aðeins helmingur ágóðans teljast til skattskyldra tekna, en hafi skattþegn átt eignina í fjögur ár eða lengur, skal aðeins fjórðungur ágóðans teljast til skattskyldra tekna.

Ágóði af sölu fasteigna, þar með talin sala náttúruauðæfa og keypts réttar til nýtingar þeirra, enda falli salan ekki undir atvinnurekstur skattþegns, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári, hafi skattþegn átt hina seldu eign skemur en þrjú ár. Hafi skattþegn átt hina seldu eign í þrjú ár, en skemur en sex ár, skal aðeins helmingur ágóðans teljast til skattskyldra tekna, en hafi skattþegn átt eignina í sex ár eða lengur, skal aðeins fjórðungur ágóðans teljast til skattskyldra tekna.

Bætur vegna alþjóns og eignarnámsbætur teljast sem söluverð í þessu sambandi.

Hagnaður af sölu fyrnanlegra eigna samkv. C-lið 15. gr. skal teljast mismunur raunverulegs söluverðs þeirra annars vegar og bókfærðs verðs þeirra hins vegar, en bókfært verð samkvæmt lögum þessum er heildarfyrningarverð samkv. B-lið 15. gr., að frádregnum fengnum fyrningum samkvæmt ákvæðum skattalaga. Þegar fyrnanleg eign er seld, skal á söluárinu telja seljanda til tekna alla fyrningu, sem hann hefur fengið vegna eignarinnar, umfram leyfilega lágmarksfyrningu, ákveðna eftir reglum C-liðs 15. gr. laganna, allan fyrningartímann til sölundags, þó ekki hærri fjárhæð en söluhagnaði nemur. Söluhagnaður að frádregnum skattlögðum fyrningum samkv. 2. málslíð þessarar málsgreinar telst skattskyldur ágóði samkv. 1. og 2. mgr.

Ágóði af sölu hlutabréfa skal teljast mismunur raunverulegs söluverðs þeirra annars vegar og kaupverðs þeirra hins vegar. Kaupverð hlutabréfa í hendi seljanda til ársloka 1971 skal ákvarða sem samanlagt nafnverð keyptra hlutabréfa og þeirra jöfnunarhlutabréfa, sem hann hefur fengið úthlutað, eða raunverulegt kaupverð, hvort sem hærra reynist. Séu hlutabréf keypt og seld eftir 31. desember 1971, skal leggja raunverulegt kaupverð þeirra til grundvallar. Í þessu sambandi skulu jöfnunarhlutabréf, sem úthlutað hefur verið, eigi talin fengin við verði. Kaupverð hlutabréfa, sem skattþegn hefur eignast við samruna hlutafélaga samkv. 8. gr., skal ákvarðast jafnt kaupverði þeirra hlutabréfa, er hann lét af hendi. Þegar ákvarða skal ágóða af sölu hlutabréfa, skal kaupverð hvers hlutabréfs ákvarðað jafnt meðalverði allra hlutabréfa sömu tegundar í hendi sama eiganda. Við ákvörðun eignartíma hluthafa á hlutabréfum skal miða við kaupdag keyptra bréfa og að hluthafi hafi eignast jöfnunarhlutabréf við úthlutun þeirra. Þau hlutabréf, sem hluthafi eignast við samruna hlutafélaga samkv. 8. gr., skal hann talinn hafa fengið til eignar, þegar hann eignaðist hlutabréf þau, sem hann lét af hendi við samrunann. Þau bréf skulu fyrst talin seld, er hluthafi eignaðist fyrst. Nú er hlutafélagi slitið samkvæmt VI. kafla laga nr. 77/1921, án þess að um samruna félaga sé að ræða, sbr. 8. gr., og skal þá raunveruleg greiðsla til hluthafa teljast söluverð hlutabréfanna.

Ágóði af sölu íbúðarhúsnæðis, ófyrnanlegra fasteigna og ófyrnanlegs lausafjár, annars en hlutabréfa, er að fullu skattskyldur á söluári þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr., enda falli salan ekki undir atvinnurekstur skattþegns. Þó skal ágóði af sölu þessara eigna eigi teljast til skattskyldra tekna, ef skattþegn hefur átt fasteignina í fimm ár eða lengur og lausaféð í þrjú ár eða lengur. Ágóði af sölu þessara eigna telst mismunur á kostnaðarverði eða kaupverði og söluverði.

Nú selur skattþegn íbúðarhúsnæði, sem verið hefur í eigu hans skemur en fimm ár, en kaupir annað innan árs eða byggir íbúðarhús, áður en þrjú ár eru liðin frá söluþegi, og skal söluágóði þá ekki skattskyldur, ef hið keypta íbúðarhúsnæði eða hið nýreista hús er að fasteignamati jafnhátt eða hærra hinu selda. En ef það er lægra að mati, skal söluágóði skattskyldur hlutfallslega. Undanþága þessi nær þó ekki til neinnar sölu, þar sem telja má, að um atvinnurekstur sé að ræða, eða að

eignarinnar hafi verið aflað til að selja hana aftur með hagnaði. Ákvæði þessi raska ekki fyrirmælum laganna um skattgreiðslu, þegar eigin vinna, sem ekki hefur verið skattlögð, fæst greidd í söluverði íbúða.

Stafi söluhagnaður af greiðslu bóta vegna altjóns eða eignarnáms, er skattþegni heimilt að dreifa skattskyldum hluta söluhagnaðarins á fimm ár, þannig að með tekjum hvers árs skuli aðeins teljast einn fimmti hluti.

Hafi skattþegn eignast hið selda fyrir arftöku, þar með talda fyrirframgreiðslu arfs, skal við ákvörðun eignartíma samkvæmt þessari grein miðað við samanlagðan eignartíma arfleifanda og arftaka.

Áður en ágóði af sölu eigna samkvæmt þessari grein er ákveðinn má skattþegn draga frá söluhagnaði það tap, sem hann kann að hafa orðið fyrir vegna sölu sams konar verðmæta á sama ári.

4. gr.

Aftan við 2. mgr. 7. gr. laganna komi ný málsgrein, sem verður 3. mgr., svo hljóðandi:

Skattskyldar tekjur erlendra váttryggingarféлага, sem starfa hér á landi, telst sá hluti heildarágóðans, sem svarar til hlutfallsins milli iðgjaldatekna hér á landi og iðgjaldatekna af allri starfsemi þeirra.

5. gr.

8. grein laganna falli niður og í stað hennar komi ný grein, svo hljóðandi:

Sé hlutafélagi slitið þannig, að það sé algjörlega sameinað öðru hlutafélagi og hluthafar í fyrrnefnda félaginu fái eingöngu hlutabréf í síðarnefnda félaginu sem gagngjald fyrir hlutafé sitt í félagi því, sem slitið var, þá skulu skiptin sem slík ekki hafa í för með sér skattskyldar tekjur fyrir þann, er hlutabréfin lét af hendi.

Við slíkan samruna féлага skal það félag, er við tekur, taka við öllum skattréttarlegum skyldum og réttindum þess félags, sem slitið er.

Fjármálaráðherra getur sett nánari reglur um samruna hlutaféлага.

6. gr.

9. grein laganna orðist svo:

Félög, sem myndað hafa arðjöfnunarsjóð af skattfrjálsum framlögum, sbr. 1. mgr. 17. gr., mega einungis verja honum til arðgreiðslu eða til að mæta tapi af rekstri á næstu fimm árum eftir að fé var lagt í sjóðinn.

Sé arðjöfnunarsjóði varið til annarra nota eða hafi framlag eigi verið notað samkvæmt 1. mgr. á næstu fimm árum eftir að féð var lagt í sjóðinn, skal það teljast með öðrum skattskyldum tekjum.

7. gr.

Í B-lið 10. gr. laganna falli niður orðið „brunabóta“.

8. gr.

2. mgr. B-liðs 11. gr. laganna orðist svo:

Tap, sem verður á atvinnurekstri féлага eða einstaklinga, má flytja milli ára um fimm áramót og draga frá skattskyldum tekjum, þar til það er að fullu jafnað, enda hafi verið gerð fullnægjandi grein fyrir tapinu á framtali til tekju- og eignarskatts fyrir það ár, þegar tapið varð. Þann hluta rekstrartapa, sem myndast hefur vegna fyrninga, samkv. C-lið 15. gr., og ekki hefur verið jafnað að fullu samkv. 1. másl., má flytja á milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz hann er að fullu jafnaður. Á sama hátt má flytja á milli ára þann hluta rekstrartapa, sem myndast hafði til ársloka 1969 vegna fyrninga samkv. B-lið 15. gr. laga nr. 90/1965, og draga frá skattskyldum tekjum, unz hann er að fullu jafnaður. Milli ára er þó ekki leyfilegt að færa tap, ef það eða skuldir þær, sem mynduðust þess vegna, hefur verið eftirgefið.

9. gr.

Á eftir A-lið 12. gr. laganna komi nýr liður, B, og breytist liðaröðin samkvæmt því. Liðurinn er svohljóðandi:

- B. Arð af hlutabréfum í eigu manna og vexti af stofnsjóðum manna í félögum samkvæmt B-lið 1. mgr. 5. gr., þó eigi meira fé en kr. 20 000.00.

10. gr.

15. gr. laganna orðist svo:

Um fyrningu, sbr. A-lið 11. gr., fer sem hér segir:

- A. Fyrnanlegar eignir eru þeir fjármunir, sem notaðir eru til öflunar tekna í atvinnurekstri og rýrna að verðmæti við eðlilega notkun eða aldur, þó ekki veltufjármunir.

Fyrnanlegar eignir eru þessar helztar:

1. Vélar, tæki, skip, loftför og annað lausafé.
2. Byggingar og önnur mannvirki.
3. Náttúruauðæfi og keyptur réttur til nýtingar þeirra.
4. Keyptur eignarréttur að verðmætum hugverkum og auðkennum, svo sem höfundarréttur, útgáfuréttur, réttur til notkunar þekkingar og reynslu, réttur til einkaleyfis, vörumerkis, viðskiptavildar og sérstök atvinnuréttarleyfi.
5. Sérstakur stofnkostnaður, svo sem frumkostnaður við markaðsleit, rannsóknir, öflun einkaleyfa og vörumerkja.

- B. Heildarfyrningarverð eigna telst kostnaðarverð þeirra að frádregnum óendurkræfum styrkjum, eftirgjöfum skulda, afsláttum eða skaðabótum, sem eigandi þeirra hefur fengið í sambandi við öflun þeirra. Fyrningarverð íbúðarhúsnæðis skal vera jafnt fasteignamatsverði.

Fyrningartími eigna hefst, þegar þær eru hæfar til tekjuöflunar í hendi eiganda, sbr. þó D-lið. Fyrningartími verðmæta samkvæmt 3. tl. A-liðs hefst þó fyrst við nýtingu þeirra.

- C. Fyrning skal, að vali skattþegns við upphaf fyrningartíma, ákveðin sem fastur árlegur hundraðshluti af heildarfyrningarverði þeirra eigna og innan þeirra marka, sem hér greinir:

1. Véla og tækja til jarðvinnslu, námareksturs og mannvirkjagerðar, og svo allra flutningatækja annarra en skipa. Lágmark 10%, en hámark 15%.
2. Skipa, skipsbúnaðar og allra véla, tækja og annars lausafjár, sem eigi fellur undir 1. tl. Lágmark 8%, en hámark 12.5%.
3. Bygginga og annarra mannvirkja, annarra en íbúðarhúsnæðis. Hámark 4% til 6% eftir gerð og byggingarefni. Lágmark skal vera helmingur af hundraðshluta hámarks. Fjármálaráðherra skal í reglugerð flokka til fyrningar byggingar og önnur mannvirki samkvæmt þessum tölulíð.
4. Keypts eignarréttar að verðmætum hugverkum og auðkennum samkvæmt 4. tl. A-liðs og sérstaks stofnkostnaðar samkvæmt 5. tl. A-liðs. Lágmark 5%, en hámark 20%.

Fyrning náttúruauðæfa og keypts réttar til nýtingar þeirra skal miðuð við áætlaða heildarnýtingu og raunverulega nýtingu ár hvert. Áætluð heildarnýting er háð samþykki skattstjóra. Heildarfjárhæð fyrningar samkvæmt þessari málsgrein má aldrei verða hærri en heildarfyrningarverð hins fyrnda, að frádregnu verðmæti því, sem eftir stendur að lokinni nýtingu.

Stofnkostnað þann, sem um ræðir í 5. tl. A-liðs, má fyrna að fullu á því ári, sem hann myndast.

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, má vikja frá reglum þessa stafliðs um hámarksfyrningu. Skattstjóri veitir heimild til þessa fráviks, en skjóta má ákvörðun hans til ríkisskattstjóra.

Verði fyrnanleg eign samkvæmt þessum staflið ónothæf, áður en fyrningu hennar er lokið, og eftirstöðvar bókfærðs verðs hennar eru hærri en fengnar tjón-

bætur, má færa mismuninn til gjalda á því ári. Nú er fyrnanleg eign samkvæmt þessum staflið seld eða hún eyðileggst, og skal þá reikna ársfyrningu til gjalda hlutfallslega miðað við sölundag eða tjóndag, þó má fyrna niður í söluverð eða tjónbætur, sé það lægra en bókfært verð hennar.

- D. Til viðbótar þeirri föstu fyrningu, sem um ræðir í C-lið, er heimilt að fyrna eignir þær, er getur í 1.—3. tl. C-liðs, með sérstakri fyrningu, er nemi að hámarki 30% af heildarfyrningarverði þeirra. Eigandi ræður, hvenær hann notar þessa heimild og að hve miklu leyti ár hvert.

Nú hefur verið gerður kaup- eða verksamningur í sambandi við öflun eigna þeirra, sem um getur í 1.—3. tl. C-liðs, þar sem samningsfjárhæð nemur minnst tíu milljónum króna og minnst eitt ár skal líða frá gerð samnings til afhendingar eignanna, og er þá heimilt að fyrna samning þennan með að hámarki 30% af verðmæti á samningstímanum. Aldrei má þó fyrning þessi nema hærri fjárhæð en skattþegn hefur greitt til efnda á samningum. Fyrning þessi kemur í stað fyrningar samkvæmt 1. mgr. þessa stafliðs. Nemi fyrning samkvæmt þessari málsgrein eigi að fullu þeim fyrningum, sem skattþegni eru heimilaðar samkvæmt 1. mgr. þessa stafliðs, er honum heimilt að nota síðar þann hluta, sem á skortir.

Eigi má mynda rekstrarhalla vegna fyrningar samkvæmt þessum staflið og ekki nota hana til að fresta yfirfærslu tapa frá fyrri árum.

- E. Fyrning íbúðarhúsnæðis skal vera fastur árlegur hundraðshluti af fasteignamatsverði, ákveðinn eftir gerð og byggingarefni. Á sama hátt má fjármálaráðherra ákveða árlegan viðhaldskostnað sem hundraðshluta af fasteignamatsverði. Fjármálaráðherra ákveður í reglugerð árlegan hundraðshluta fyrningar og viðhalds íbúðarhúsnæðis og flokkar það.

11. gr.

17. gr. laganna orðist svo:

Félög þau, sem um ræðir í A-lið 5. gr., mega draga frá hreinum tekjum sínum arð þann, er þau greiða til hluthafa eða eigenda, og svo framlag í arðjöfnunarsjóð, enda nemi arðgreiðsla af tekjum ársins og framlag samanlagt eigi meiru en helmingi slíkra tekna eða 10% af hlutafé eða stofnfé, hvort sem hærra reynist.

Félög þau, sem um ræðir í 5. gr. B-lið, mega draga frá hreinum tekjum sínum, sem myndast vegna viðskipta við félagsmenn, það fé, sem þau greiða félagsmönnum sínum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði, samkvæmt lögum nr. 46 13. júní 1937, í hlutfalli við viðskipti þeirra á árinu. Þá mega þessi félög draga frá hreinum tekjum sínum vexti af stofnsjóði, allt að 10% ársvexti. Fé þetta telst ekki til skattskyldra tekna hjá félaginu.

Félög, sem hafa það að meginmarkmiði sínu að vinna úr eða selja afurðir félagsmanna, mega draga frá hreinum tekjum sínum, sem myndast vegna viðskipta við félagsmenn, það fé, sem þau úthluta félagsmönnum sínum í hlutfalli við framlög þeirra af afurðum. Fé, sem þannig er úthlutað, telst ekki til skattskyldra tekna hjá félaginu, en til tekna hinna einstöku félagsmanna.

Hafi félög þau, sem um ræðir í 2. og 3. mgr., viðskipti við aðra en félagsmenn sína, eru allar hreinar tekjur af slíkum viðskiptum skattskyldar hjá félagunum. Geti félög þessi ekki gert grein fyrir viðskiptum við utanfélagsmenn, skal telja allar hreinar tekjur af starfsemi þeirra til skattskyldra tekna þeirra.

Við ákvörðun hreinna tekna samkvæmt grein þessari skal draga frá þeim yfirfæranleg töp frá fyrri árum, sbr. 2. mgr. B-liðs 11. gr.

Eigi má mynda yfirfæranlegt rekstrartap með greiðslum þeim eða framlögum, sem um ræðir í 1.—3. mgr.

Fjármálaráðherra getur sett fyrirmæli um heimild innlendra váttryggingarfélaga til þess að draga frá tekjum sínum það, er þau leggja til hliðar til að inna af hendi skyldur sínar gagnvart váttryggðum.

12. gr.

Í upphafi 21. gr. laganna bætist ný málsgrein svohljóðandi:

Undanþegin eignarskatti er hlutabréfaeign manna og eign manna í stofnsjóðum félaga samkv. B-lið 1. mgr. 5. gr., allt að kr. 100 000.00, miðað við nafnverð hlutabréfa.

13. gr.

D-liður 22. gr. laganna orðist svo:

Vörubirgðir verzlana og framleiðslufyrirtækja skal meta á kostnaðarverði eða dagverði í lok reikningsárs, að frádregnum afföllum af gölluðum eða úreltum vörum. Frá matsverði þannig reiknuðu er heimilt að draga að hámarki 30% og telja það verð heildarverðmæti birgða.

14. gr.

H-liður 22. gr. laganna fellur niður.

15. gr.

53. gr. laganna orðist svo:

Skylt er að hækka eða lækka þær fjárhæðir, sem um ræðir í 3. og 4. málslíð 1. mgr. 4. gr., A-lið 13. gr., 1. og 3. mgr. 16. gr., svo og þrepin í skattstiga þeim, sem um ræðir í I. tl. 25. gr., í samræmi við skattvísitölu, sem ákveðin skal af fjármálaráðherra í ársbyrjun ár hvert að fengnum tillögum kauplagsnefndar, hagstofustjóra og ríkisskattstjóra.

16. gr.

Lög þessi skulu öðlast gildi þegar í stað og koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts fyrir skattárið 1970.

Ákvæði til bráðabirgða, I. kafli, skulu þó koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts fyrir skattárið 1969.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Við ákvörðun skattskyldra tekna á skattárinu 1969 skulu skattstjórar draga frá tekjum ársins 1969 fjárhæð, sem sé jöfn 20% af gjaldfærðum fyrningum fasteigna skattþegns, öðrum en íbúðarhúsnæði, fyrir árið 1968, og 40% af gjaldfærðum fyrningum lausafjár skattþegns, þar með talin skip og loftför, fyrir árið 1968, miðað við þær eignir, sem hann átti allt árið 1969, en að frádregnum þeim viðbótarfyrningum, sem hann kann að hafa fengið á árinu 1969 vegna gengistaps á árinu 1968.

II.

Félögum samkv. 5. gr. laga nr. 90/1965, öðrum en sameignarfélögum með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna, sem lagt hafa fé í varasjóð samkv. 2. mgr. 17. gr. þeirra laga og eiga fé í slíkum varasjóði við gildistöku þessara laga, er heimilt að leggja helming varasjóðsins við höfuðstól sinn, en hinn helmingurinn skal teljast með skattskyldum tekjum með að minnsta kosti einum tíunda hluta ár hvert, þar til hann er að fullu horfinn.

Á sama hátt skal fara með varasjóði sameignarfélaga með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna samkvæmt C-lið 5. gr. laga nr. 90/1965, þar sem eignum og tekjum skal nú skipt með sameigendum, þó þannig, að sá helmingur varasjóðs, sem eigi er heimilt að leggja við höfuðstól eigenda, skal teljast með skattskyldum tekjum eigenda með að minnsta kosti einum fimmta hluta ár hvert, þar til hann er að fullu horfinn.

III.

Á árinu 1970 skulu atvinnurekstrarfyrirtæki hækka bókfært verð fyrnanlegra eigna sinna að undanteknu íbúðarhúsnæði, er þau áttu í árslok 1969, en höfðu eignazt fyrir 1. desember 1968. Hækkun þessi skal nema 20% að því er varðar byggingar og önnur mannvirki, en 40% að því er varðar lausafé. Þó er eigi heimilt að hækka

þann hundraðshluta bókfærðs verðs, sem var hækkaður vegna gengistaps á árinu 1968. Hækkun bókfærðs verðs samkvæmt þessari málsgrein telst ekki til skattskyldra tekna, en hækkar hins vegar heildarfyrningarverð, sbr. B-lið 15. gr.

I stað hækkunar bókfærðs verðs samkvæmt 1. mgr. er atvinnurekstrarfyrirtækjum heimilt á árinu 1970 að láta meta verðmæti fyrnanlegra eigna sinna annarra en íbúðarhúsnæðis, er þau áttu í árslok 1969, en höfðu eignazt fyrir 1. desember 1968. Við matið skal litið til endurkaupsverðs eignanna, en frá því dregin sú hlutfallstala fyrningar, sem samtals hefur verið notuð við ákvörðun fyrningar hinna metnu eigna á liðnum árum. Þannig metið verð eignanna skal talið heildarfyrningarverð samkvæmt B-lið 15. gr., en frá dregin hlutfallsleg fyrning telst fengin fyrning samkvæmt C-lið 15. gr. Hækkun bókfærðs verðs samkvæmt mati þessu telst ekki til skattskyldra tekna. Skattstjórar skulu úrskurða um matið. Skattþegn, sem ekki vill sætta sig við úrskurð skattstjóra, getur skotið máli sínu til ríkisskattstjóra, sem kveður upp um það endanlegan úrskurð.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um framkvæmd mats þessa.

IV.

Á árunum 1970 og 1971 er úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem eigi teljast til arðs, sbr. 2. mgr. D-liðs 1. mgr. 7. gr., bundin því, að eignarhlutdeild hluthafa í félagi breytist ekki við útgáfu bréfanna og útgáfan sé byggð á raunverulegum verðmætum í sjóðum, öðrum en skattfrjálsum varasjóði, sem eigi hefur verið leystur upp, eða öðrum eignum félagsins, er verið hafa í eigu þess minnst þrjú ár.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt samkv. beiðni fjármálaráðherra. Einstakir fjárhagsnefndarmenn hafa óbundnar hendur um afstöðu til málsins og þar sem nefndin hefur ekki fjallað um efni frumvarpsins, gerir hún ráð fyrir, að málið gangi með venjulegum hætti til nefndarinnar til athugunar eftir 1. umræðu.

Svo hljóðandi greinargerð fylgdi frumvarpinu frá ráðherra:

Frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 90/1965 um tekjuskatt og eignarskatt, sem hér er lagt fram, felur aðallega í sér breytingu á gildandi lögum að því er varðar skattlagningu fyrirtækja. Frumvarpið er í meginráttum samið í samræmi við tillögur embættismannanefndar, sem starfað hefur að íhugun á þessu efni tæpt ár.

Nefndin var sérstaklega skipuð til að kanna og gera tillögur um skattalega aðstöðu fyrirtækja hér á landi með tilliti til aðildar að EFTA. Í samræmi við stefnuyfirlýsingar fjármálaráðherra þar að lútandi, hefur nefndin í störfum sínum miðað að því, að skattlagning á fyrirtækjarekstri hér á landi verði ekki þyngri en í öðrum EFTA-löndum. Að öðru leyti var nefndinni sérstaklega falið í skipunarbréfi að kanna leiðir til að örva myndun eigin fjármagns í fyrirtækjum, auðvelda samruna þeirra og jafnhliða tryggja, að fjármagn leiti ekki út úr fyrirtækjum í öðru formi en hæfilegum arðgreiðslum.

Í skýrslu, sem nefndin hefur gefið fjármálaráðherra, kemur fram, að þessar tillögur fást að áliti nefndarinnar einungis við hluta af þeim atriðum, sem nauðsyn ber til að marka afstöðu til á þessu sviði. Þannig ber að líta á þessar tillögur sem fyrsta skref í því endurskoðunarstarfi, sem nefndinni hefur verið falið.

Í stórum dráttum er með frumvarpinu gerð tillaga um breytingar á eftirtöldum atriðum:

1. Gerð er tillaga um veigamikla stefnubreytingu um fyrningu eigna, sem miðar að því að gefa atvinnurekanda meira svigrúm en verið hefur um, hvenær á notkunar tíma eignar hann fyrnir. Þannig er honum gefið færi á að fyrna meira, þegar vel gengur en endranær. Þessi breyting breytir litlu um heildarfyrningu flestra tegunda fyrnanlegra eigna fyrstu árin, því að heimildir til fyrninga hafa í mjög mörgum greinum atvinnurekstrar verið rúmar, en skort þann sveigjanleika, sem hér er gerð tillaga um.

Þá er gerð tillaga um, að allur atvinnurekstur verði jafnsettur gagnvart fyrningu. Sér fyrningar, sem vissar tegundir fastafjármuna njóta núna, verði þannig afnumdar og húsnæði fyrir verzlun og skrifstofur verði jafnsett gagnvart fyrningu og annað atvinnuhúsnæði.

Vegna nýrra reglna um meðferð söluhagnaðar, sem gerð er tillaga um, er heimilað að fyrna eign að fullu, en ekki einungis niður í niðurlagsverð eins og verið hefur.

Loks eru gerðar tillögur um nokkra hækkun fyrningarverðs með tilliti til verðþróunar síðustu ára og þess, að raungildi fyrninga hefur mjög rýrnað af þeim sökum.

2. Frumvarpið gerir ráð fyrir stefnubreytingu að því er varðar skattalega meðferð söluhagnaðar. Við núgildandi reglur er söluhagnaður skattfrjáls, ef liðinn er tiltekinn tími frá því, að seljandi eignaðist hina seldu eign, 3 ár, ef um er að ræða lausafé, en 5 ár, ef um er að ræða sölu fasteignar. Gerð er tillaga um, að söluhagnaður á fyrnanlegum eignum og hlutafé sé alltaf skattskyldur, en að mistörum hluta eftir eignartíma, minnst 25% eftir 4 eða 6 ár. Nýjar reglur um söluhagnað verður að skoða í beinu samhengi við og sem forsendur fyrir tillögum frumvarpsins um sveigjanlegar fyrningarreglur. Þannig er miðað að því, að fyrirtæki, sem til þess hefur nægan hagnað, geti fyrnt eignir sínar tiltölulega ört og ekki greitt skatt að því leyti að svo stöddu, en selji slíkur aðili mikið fyrnda eign eftir skamman tíma, er til þess ætlað, að komi til skattlagningar verulegs söluhagnaðar eða öllu heldur greiðist þá sá tekjuskattur, sem frestað var með sérstökum fyrningarheimildum.
3. Frumvarpið snertir að auki sjálfa skattlagningu hagnaðarins af rekstri fyrirtækja. Að því er varðar skattlagningu hjá fyrirtækjunum sjálfum er um að ræða þrjár stefnubreytingar. Hin fyrsta er fólgin í því, að lagt er til, að heimild til að leggja fé í varasjóði verði felld niður og er gert ráð fyrir upplausn varasjóða á tilteknu árabili.

Í öðru lagi er heimild til skattfrjáls frádráttar arðs rýmkuð, þannig að hún miðast við 10% af hlutafé eða stofnfé eða helming hagnaðar, hvort sem er hærra.

Í þriðja lagi er skattfrelsið skv. síðustu mgr. ekki takmarkað við útborgaðan arð, heldur er framlag til arðjöfnunarsjóðs allt að ofangreindu marki frádráttarbært.

Um skattlagningu útborgaðs arðs er gerð tillaga um þá stefnubreytingu, að allt að 20 000 kr. arður af hlutafé og vextir af stofnsjóðsinnstæðu í eigu einstaklinga verði tekjuskattfrjáls og allt að 100 000 kr. hlutabréfaeign og eign í stofnsjóði eignarskattfrjáls. Er með þessum hætti stigið skref í þá átt að gera hlutafjár- og stofnsjóðseign að nokkru samkeppnishæfari við sparifjáreign og skattfrjáls spariskírteini, sem nú er völ á.

4. Frumvarpið gerir ráð fyrir mjög ákveðinni stefnubreytingu að því er varðar sameignarfélag. Er lagt til, að sameignarfélag sem sjálfstæðir skattaðilar verði felld niður úr skattkerfinu. Hér er um að ræða félagsform, sem er nánast óþekkt sem sjálfstæðir skattaðilar í öðrum EFTA-löndum, auk þess sem fyrirkomulagið, sem hér hefur gilt, felur í sér, að sameigendum, þremur eða færri, er gefinn kostur á að velja sér skattálagningarform og þar með skattstiga, eftir því sem þeim hentar ár hvert, ýmist sem hluti af sameignarfélagi eða sem einstaklingar. Er talið mjög óæskilegt að veita slíkt valfrelsi í skattalöggjöf. Að því er varðar sameignarfélag er sömuleiðis gert ráð fyrir niðurfellingu varasjóðsheimilda og upplausn núverandi varasjóða á nokkrum árum.
5. Eitt þeirra atriða, sem ætlunin var að ná fram með frumvarpinu, var auðveldari samruni og slit hlutafélaga. Að því er varðar samruna hlutafélaga hefur ekki reynt til fulls á gildandi reglur í þessu efni. Frumvarpið gerir hins vegar ráð fyrir að eyða ákveðinni réttaróvissu, sem verið hefur að því er varðar samruna, og gerir ráð fyrir, að samruni hlutafélaga, sem eingöngu er fólgin í algjörum

samruna fjármuna og eigin fjár með skiptum á hlutabréfum en engum öðrum greiðslum til hluthafa í félagi, sem slitið er, skuli ekki leiða til skattskyldu við samrunann. Til skattskyldu getur komið, þegar slík bréf í eftirlifandi félagi eru seld eða því félagi er slitið eftir reglum um söluhagnað.

Að því er varðar slit hlutafélaga gerir frumvarpið hins vegar ráð fyrir greinilegri stefnubreytingu. Nügildandi reglur í því efni gera ráð fyrir algerri skattlagningu alls eigin fjár í hlutafélagi umfram nafnverð hlutabréfa og það jafnvel án tillits til þess, hvert kaupverð hlutabréfanna var. Afleiðing þessarar stefnu hefur verið sú, að hlutafélögum er oft ekki slitið, jafnvel þótt þau séu í raun algjörlega hætt starfsemi. Er lausn þessa máls í frumvarpinu í beinum tengslum við ákvæði um söluhagnað og gert ráð fyrir, að skattlagning við slit verði sams konar og gildir að því er varðar skattlagningu söluhagnaðar, þannig að skattlagning ráðist af því, hversu langt er síðan og fyrir hversu mikið fé hluthafi fékk bréf sín og skattlagt verði aldrei minna en fjórðungur þess hagnaðar, sem fram kemur við slit félags.

6. Gerðar eru tillögur um bráðabirgðalausn að því er varðar fyrningar vegna ársins 1969 og frambúðarlausn vegna árána 1970 og síðar vegna þess, hversu verðþróun síðustu ára hefur rýrt raungildi fyrninga á kostnaðarverði eigna.
7. Með frumvarpinu er breytt ákvæðum um mat á birgðum við uppgjör til skatts, þannig að heimilaður verði viss sveigjanleiki í mati birgða.

Um greinargerð fyrir frumvarpinu að öðru leyti vísast til framsögu fjármálaráðherra og eftirfarandi athugasemda við einstakar greinar þess.

Um 1. gr.

Greinin felur í sér breytingu á 5. gr. gildandi laga. Meginbreytingin stafar af þeirri tillögu að fella niður sameignarfélög sem sjálfstæða skattaðila. Þannig falla sameignarfélög niður úr 5. gr. C-lið, en gerð er tillaga um óbreytt fyrirkomulag, að því er varðar samlög, sem hafa það að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsmanna sinna. Vert er að vekja athygli á orðalagsbreytingu, sem gerð er tillaga um í 5. gr. A-lið. Samkvæmt ákvæðinu, eins og það nú er orðað, eru félög með takmarkaðri ábyrgð tekjuskattsfrjáls og eignarskattsfrjáls, ef „tekjuafgangi er einungis varið til almennra þarfa“. Ástæða þykir til að lögfasta þrengingu þessa ákvæðis, þannig að undanþegin skatti séu aðeins félög, sem verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði samkvæmt samþykktum félaganna.

Um 2. gr.

Greinin geymir breytingar, sem frumvarpið ráðgerir á D-lið 1. mgr. 7. gr. laganna. Í 2. mgr. er tekin upp sú frambúðarregla, sem gerð er tillaga um að því er varðar útgáfu jöfnunarbréfa. Í stað þess að nügildandi reglur um jöfnunarhlutabréf takmarka slíka útgáfu bæði við raunverulegar eignir og ákveðna vísitölu og 3 ára eignarhald, er gert ráð fyrir þeirri breytingu í þessum frambúðarreglum, að útgáfa jöfnunarhlutabréfa takmarkist eingöngu af því, að bókfærður höfuðstóll hrökkvi fyrir slíkri útgáfu hlutabréfa. Þessi breyting er nátengd breytingunni á meðferð söluhagnaðar, sem getið er hér að framan í athugasemdunum, því að viðtakandi jöfnunarbréfs skv. þessum reglum mundi þurfa að greiða skatt af söluhagnaði, sem svarar til alls söluverðs bréfsins.

Af þessu leiðir þá breytingu, að úthlutun til hluthafa við félagsslit verður skattlögð eins og um sölu hlutabréfa væri að ræða í stað þess, að nú er öll úthlutun umfram nafnverð bréfa skattskyld sem arður.

Sérákvæði er í frumvarpinu, ákvæðum til bráðabirgða, um heimild til útgáfu jöfnunarbréfa til ársloka 1971. Það ákvæði er samhljóða gildandi ákvæðum að öðru leyti en því, að heimildin til útgáfu jöfnunarbréfa er ekki bundin vísitölutakmörkun. Er hér einnig um að ræða lið í upptöku ákvæðanna um skattlagningu söluhagnaðar að því er varðar hlutabréf. Með ákvæðinu er eigendum hlutafélaga gert kleift að

koma nafnvirði bréfa sinna á raunvirðisgrunn, sem síðan verður miðað við í ákvörðun skattskylds söluhagnaðar við kaup og sölu hlutabréfa.

Um 3. gr.

Greinin svarar efnislega til E-liðs 1. mgr. 7. gr. gildandi laga, en hefur að geyma þá umfangsmiklu stefnubreytingu, sem frumvarpið gerir ráð fyrir í meðferð söluhagnaðar af fyrnanlegum eignum og hlutafé og getið var fyrr í þessum athugasemdum. Í stað þess að ágóði af sölu lausafjár er nú skattskyldur að fullu í 3 ár, en síðan skattfrjáls, og hagnaður af sölu fasteignar skattskyldur að fullu með lítils háttar undantekningum í 5 ár, en eftir það skattfrjáls er tekin upp ný regla, sem gerir ráð fyrir, að hagnaður af sölu fyrnanlegra eigna og hlutafjár sé ætíð skattskyldur. Gert er ráð fyrir fullri skattskyldu hagnaðar af sölu lausafjár, keypts réttar til hugverka og auðkenna og þess háttar, ef skattþegn hefur átt hina seldu eign í tvö ár eða skemur, helmingi skattskyldu, ef eignartíminn er 2—4 ár, en fjórðungs skattskyldu, hafi skattþegn átt hina seldu eign lengur en 4 ár. Sams konar regla er gerð tillaga um að upp verði tekin, að því er varðar fyrnanlegar fasteignir, aðrar en íbúðarhúsnæði, með einungis því fráviki, að tímabilin eru 3 ár og 6 ár. Er með þessum hætti tekin upp skattlagning á vissum söluhagnaði, sem til þessa hefur verið skattfrjáls. Rökin til þess að skattleggja slíkan hagnað ekki að fullu eru þau, að við verðþróun liðinna ára er umtalsverður hluti slíks hagnaðar ekki hagnaður í raunverðmætum heldur krónulegur hagnaður, sem stafar af minnkuðu verðmæti krónunnar. Slíkan óraunverulegan hagnað þykir ekki eðlilegt að skattleggja, en á hinn bóginn jafnsjálfsagt að skattleggja raunverulegan söluhagnað. Er reynt að nálgast þetta mark með setningu þessarar einföldu reglu. Ástæða er til að vekja sérstaka athygli á 4. mgr. E-liðar eins og hann er upp tekinn í frumvarpið. Þar er staðfest sú regla, að seljandi eignar, sem hann hefur fyrnt mjög mikið og ört, skuli greiða þá skatta, sem hann þannig hefur losnað við að greiða á fyrningartímanum, ef hann selur eignina skömmu eftir að þessar sérstöku fyrningar hafa verið notaðar. Ákvæði þetta er liður í hinu breytta fyrningarkerfi og lagfærir galla, sem verið hefur á gildandi löggjöf í þessu efni og gert hefur mönnum mögulegt að nota þær sérstöku heimildir, sem veittar eru til riflegra afskrifta af ýmsum eignum samkvæmt gildandi lögum og selja síðan eignirnar, þegar þær riflegu afskriftir hafa verið nýttar, og komast þannig með verulegan hagnað undan skattlagningu í fullu samræmi við lög.

Sérstök ákvæði eru í greininni um viðskipti með hlutabréf. Tekin eru upp ákvæði um, hvernig söluhagnaður skuli ákveðinn í viðskiptum með hlutabréf, í megindráttum eftir danskri fyrirmynd. Sérstök ákvæði eru um, að nafnverð hlutabréfs hinn 31. des. 1971 skuli verða grunnur að ákvörðun söluhagnaðar í viðskiptum, gagnert í því skyni að koma nafnverði hlutabréfa til samræmis við raunvirði, áður en fyrir alvöru er farið að gæta skattlagningar söluhagnaðar.

Gert er ráð fyrir, að ágóðahugtakið, sérstaklega að því er varðar fasteignir, verði skýrgreint nánar í væntanlegri löggjöf, og þá með tilliti til væntanlegs fasteignamats. Meðan svo standa sakir, er 1. mgr. E-liðar 7. gr. eins og hún stendur í gildandi lögum látin gilda áfram skv. frumvarpinu gagnvart íbúðarhúsnæði og ófyrnanlegum eignum öðrum en hlutabréfum. Sama máli gegnir um 2. mgr. E-liðar 7. gr. gildandi laga, að því er varðar íbúðarhúsnæði.

Um 4. gr.

Greinin gerir einungis ráð fyrir tilflutningi 2. mgr. 8. gr. núverandi laga í 7. gr. 3. mgr.

Um 5. gr.

Greinin gerir ráð fyrir, að 8. gr. 1. mgr. gildandi laga falli niður, enda er greinin efnislega óþörf.

Í hennar stað er gert ráð fyrir, að upp verði tekin ákvæði um, að samruni, sem eingöngu er fólgin í algjörum samruna fjármuna og eigin fjár með skiptum á hlutabréfum, en engum greiðslum milli hluthafa, skuli ekki leiða til skattskyldu. Þannig

mundi raunveruleg eignaukning, sem ætti sér stað við slíkan samruna, koma á sínum tíma til skattlagningar við slit félags eða í formi söluhagnaðar við sölu hlutabréfa í hinu nýja félagi, þegar þar að kæmi.

Félagið, sem eftir stendur, yfirtekur með þessum hætti öll skattaleg réttindi og skyldur eldra félagsins.

Um 6. gr.

Gerð er tillaga um, að núverandi 9. gr. laganna falli úr gildi, en hún fjallar um ráðstöfun varasjóðs, sbr. 11. gr. og ákvæði til bráðabirgða, II.

Tekin er upp ný 9. gr. í frumvarpið, þar sem fjallað er um ráðstöfun arðjöfnunarsjóðs, sem félag getur lagt í af skattfrjálsum framlögum. Einungis verður arðjöfnunarsjóði varið til arðgreiðslu eða til að mæta tapi af rekstri innan 5 ára frá því að fé var lagt í sjóðinn, ella verður það skattskyld.

Um 7. gr.

Gerð er tillaga um, að úr B-lið 10. gr. laganna falli niður orðið „brunabóta“, þ. e. núgildandi ákvæði um, að eignarauki, sem stafar af brunabótum, teljist ekki til tekna. Þessi breyting er í samræmi við breytingar, sem lagt er til, að gerðar verði um söluhagnað eigna, sbr. 3. gr. frumvarpsins.

Um 8. gr.

Með greininni er gerð tillaga um breytingu á 2. mgr. B-lið 11. gr. laganna og er breytingin fólgin í því, að rekstrartap, sem myndast vegna fyrninga, megi flytja milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz það er að fullu greitt. Þessi regla hefur til þessa eingöngu gilt um sérstakar fyrningar, sem veittar hafa verið einstökum atvinnugreinum, en almenna reglan hefur takmarkast við 5 ára flutning taps. Gert er ráð fyrir, að yfirfærsluréttur vegna taps á liðnum árum vegna sérstakra fyrninga haldist óbreyttur.

Um 9. gr.

Greinin fjallar um undanþágur frá tekjuskatti á allt að 20 þús. króna arði af hlutafé eða vöxtum af stofnsjóðum samvinnufélaga.

Um 10. gr.

Greinin hefur að geyma umsköpun 15. gr. laganna um fyrningu í samræmi við það, sem rakið hefur verið hér að framan. Helztu breytingar frá gildandi lögum eru þessar:

Mörkuð er skýr afstaða í A-lið greinarinnar til þess, hvaða fjármuni megi fyrna. Hér er að nokkru verið að binda í lögum venju, sem mótazt hefur í framkvæmd. Á hinn bóginn er fyrnanlegum eignum fjölgað nokkuð, þannig að ýmiss konar keyptur eignarréttur að verðmætum hugverkum eða einkennum verður fyrnanlegur, en svo hefur ekki verið til þessa um sum þessi réttindi, s. s. einkaleyfi, vörumerki og viðskiptavild (good-will). Það er einnig nýmæli í A-lið þessarar greinar frumvarpsins, að sérstakur stofnkostnaður, s. s. frumkostnaður við markaðsöflun, rannsóknir o. fl., getur orðið fyrnanleg eign.

Í B-lið greinarinnar er gerð tillaga um að lögfesta venju, sem er í samræmi við gildandi reglugerð og framkvæmd á liðnum árum. Ákvæðið þarfnast ekki skýringa.

Með C-lið greinarinnar er breytt verulega frá gildandi lögum. Samkvæmt þeim ber að fyrna jafnmikið frá ári til árs og er hámarksfyrning bundin með ákvæði í reglugerð. Þá eru í B-lið 15. gr. gildandi laga sérákvæði, sem heimila 20% árlega fyrningu í 3 ár af fiskiskipum og öðrum veiðiskipum, flutningaskipum, flugvélum til farþega- og vöruflutninga, sildarverksmiðjum, dráttarbrautum og vinnslustöðvum fyrir sjávarafurðir og landbúnaðarafurðir.

Eins og fram kemur fyrr í þessum athugasemdum er með frumvarpinu gerð tillaga um að leggja þetta kerfi niður og gera allan atvinnurekstur jafnsettan gagnvart fyrningum. Gert er ráð fyrir, að atvinnufyrirtæki sé gefinn kostur á að velja sér fasta

árlega fyrningu fyrir eignir sínar innan vissra marka og er ákvæði um þá fyrningu að finna í áður nefndum C-lið 15. gr. eins og 10. gr. frumvarpsins gerir ráð fyrir að hún orðist.

Þær sveigjanlegu heimildir, sem veittar eru með þessum ákvæðum, verður að skoða í sambengi við reglur um skattlagningu söluhagnaðar skv. 3. gr. frumvarpsins. Sá, sem fyrir eign umfram lágmarksfyrningu, nýtur einungis góðs af því til frambúðar, að hann eigi eignina áfram. Sé eignin seld, koma fyrningar umfram lágmarksfyrningu til skatts að fullu.

Tekin eru upp ákvæði, sem heimila fyrningu, þegar sérstaklega stendur á. Er ákvæðunum aðallega ætlað að leysa það tilvik, þegar eign er óvenjumikið nýtt, svo að hún rýrnar raunverulega í verði meir en venjulegar fyrningarreglur hrökkva til.

Í D-lið greinarinnar er nýmæli. Með því ákvæði er eiganda fyrnanlegra eigna skv. 1.—3. tl. C-liðs heimilað að færa síðustu 30% fyrningar hvernar eignar fram á fyrningartímann eftir því, sem honum hentar og hagnaður hrekkur til. Þegar um er að ræða meiri háttar fjárfestingu er heimilað að færa þessa sérstöku fyrningu fram á fjárfestingartímann með tilgreindum skilyrðum.

Með þessum hætti er atvinnurekstri gert mögulegt að fresta skattgreiðslu meðan hann er að treysta fjárhag sinn í sambandi við fjárfestingu. Af sjálfu sér leiðir, að þessar sérstöku heimildir geta ekki notað nema þau fyrirtæki, sem skila góðum hagnaði.

Að því er varðar skattlagningu söluhagnaðar eiga hér við sömu sjónarmið og rakin voru í sambandi við C-lið hér að framan.

E-liður er efnislega óbreyttur frá gildandi lögum.

Um 11. gr.

Greinin hefur að geyma nýja 17. gr. laganna. Í 1. mgr. er frádráttarheimild fyrir arð aukin í 10% af hlutafé eða helming hreinna tekna, hvort sem hærra reynist, og jafnframt heimild til að leggja þetta fé að einhverju eða öllu leyti í arðjöfnunarsjóð. Er gert ráð fyrir algeru forræði félags á arðjöfnunarsjóði í fimm ár til arðgreiðslu, svo fremi það þurfi ekki á honum að halda til að jafna rekstrartap.

Í 2. mgr. er tekin upp hliðstæð regla við 1. mgr. gagnvart samvinnufélögum að því er varðar vexti af stofnsjóði.

Sú breyting frá gildandi lögum er lögð til í 2. og 3. mgr., að hreinar tekjur þessara félaga, sem jafna megi út meðal félagsmanna, skuli takmarkast við tekjur af viðskiptum við þá. Gert er ráð fyrir í 4. mgr., að tekjur af öðrum rekstri slíkra félaga verði skattlagðar hjá þeim, ef svo ber undir, svo sem verið hefur.

Gerð er tillaga um, að gildandi 2. mgr. 17. gr. laganna um skattfrjáls tillög í varasjóð félaga verði felld niður, og í ákvæðum til bráðabirgða, II, er gerð tillaga um upplausn þeirra varasjóða, er nú eru. Varasjóðsfyrirkomulag þekkist hvergi í löndum, sem upplýsingar liggja fyrir um, og skapar ýmis örðug úrlausnarefni, þar á meðal tregðu til að slíta félögum, vegna þess óskattlagða hagnaðar, sem alltaf liggur bundinn í varasjóði og kemur til skattlagningar við slík slit.

Greinin þarfnast að öðru leyti ekki skýringa.

Um 12. gr.

Greinin fjallar um undanþágu frá eignarskatti að því er varðar hlutabréfaeign manna og eign í stofnsjóðum samvinnufélaga, allt að kr. 100 000 miðað við nafnverð hlutabréfa.

Um 13. gr.

Eins og fram kemur í almennum athugasemdum hér að framan hafa gilt fastar reglur um, hvernig vörubirgðir skuli metnar við uppgjör til skatts. Samkvæmt þeim skal meta vörur eftir því, hvað þær kosta komnar í hús eða á sölustað, enda séu hæfileg afföll leyfð á gölluðum eða úreltum vörum. Er talið æskilegt, að svipaðar reglur

gildi í þessu efni og tíðkast í nágrannalöndum okkar, að heimiluð verði nokkur myndun dulinna fjármuna í birgðum, en henni sett hæfileg mörk. Er gert ráð fyrir að taka upp í íslenska löggjöf svipuð ákvæði um þetta efni og nú gilda í Danmörku, þannig að heimilaður verði viss sveigjanleiki í mati birgða.

Um 14. gr.

Greinin gerir ráð fyrir niðurfellingu H-liðs 22. gr., enda voru ákvæði hans tímabundin.

Um 15. gr.

Greinin felur í sér umorðun á 53. gr. laganna. Er einungis verið að leiðrétta tilvitnanir í greininni, sem höfðu ruglazt, þegar lögín voru síðast endurútfegin.

Um 16. gr.

Gert er ráð fyrir, að lög þessi öðlist gildi þegar í stað, þó svo, að ákvæði til bráðabirgða, I, sem ræðir um hér á eftir, skuli gilda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts fyrir skattárið 1969. Æskilegt hefði verið af ýmsum ástæðum að láta fleiri ákvæði laganna hafa afturverkandi áhrif, en slíkt hefur ekki þótt fært af framkvæmdaástæðum.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Ákvæði þau til bráðabirgða, sem gerð er tillaga um í frumvarpinu, fjalla um fjögur atriði. Í fyrsta lagi hækkun fyrninga vegna skattársins 1969. Í öðru lagi upplausn varasjóða, í þriðja lagi almenna hækkun á bókfærðu verði fyrnanlegra eigna eða endurmat slíkra eigna og í fjórða lagi sérstakar heimildir til úthlutunar jöfnunarhlutabréfa á árunum 1970 og 1971.

Fyrsta atriðið er eingöngu ætlað til að vega upp á móti þeirri rýrnun í raunvirði fyrninga ársins 1969, sem gengisbreytingin 1968 olli fyrirtækjum, ef þau hafa ekki fengið slíka breytingu á fyrningargrunni vegna gengistapa á því ári.

Annað atriðið er um upplausn varasjóða. Er gert ráð fyrir, að félögum skv. 5. gr. laga nr. 90/1965, öðrum en sameignarfélögum, sé heimilt að bæta helmingi varasjóðsins við höfuðstól. Gert er ráð fyrir því, að hinn helmingurinn skuli teljast með skattskyldum tekjum með að minnsta kosti 1/10 hluta ár hvert næstu 10 ár. Er þetta gert á þeirri forsendu, að meginhluti varasjóða er orðinn til með þeim hætti, að með varasjóðstillagi hefur fyrirtæki sloppið við 20—25% skatt. Væri sá skattur aftur tekinn með þessum hætti nokkurn veginn, jafnframt því sem varasjóðurinn væri leystur upp.

Gert er ráð fyrir samsvarandi reglum að því er varðar sameignarfélög, þannig að varasjóði verði skipt upp milli félagsmanna og helmingur hans teljast með skattskyldum tekjum eigenda að minnsta kosti með 1/5 hluta ár hvert, þar til hann er að fullu upp leystur.

Þriðja atriðið er almenn uppfærsla bókfærðs verðs fyrnanlegra eigna að undanteknu íbúðarhúsnæði, sem atvinnurekendur áttu í árslok 1969, en höfðu eignast fyrir 1. desember 1968. Þessi skylduhækkun skal vera 20% að því er varðar byggingar og önnur slík mannvirki, en 40%, þegar um er að ræða lausafé. Frá þessari hækkun skal draga þann hundraðshluta bókfærðs verðs, sem hækkaður var vegna gengistapa á árinu 1968. Er með þessum hætti reynt að vega nokkuð á móti þeirri minnkun á raungildi fyrninga 1970 og síðar, sem gengisbreytingin 1968 hafði í för með sér. Í stað slíkrar almennrar hækkunar getur atvinnufyrirtæki samkvæmt 2. mgr. þessa ákvæðis látið meta upp verðmæti fyrnanlegra eigna, annarra en íbúðarhúsnæðis, sem fyrirtæki átti í árslok 1969, en hafði eignast fyrir 1. desember 1968.

Loks er í fjórða lagi ákvæði um úthlutun jöfnunarhlutabréfa á árunum 1970 og 1971, sem rætt var um hér að framan.

Þarfnast ákvæðið ekki frekari skýringa.